

Udskriftsdato: 3. januar 2026

FOU nr 1986.86 (Gældende)

Ansøgning om genansættelse fra præst, der var afskediget af disciplinære grunde

Ministerium: Folketinget

Ansøgning om genansættelse fra præst, der var afskediget af disciplinære grunde

Udtalt, at kirkeministeriet ikke havde haft tilstrækkelig støtte for at antage, at der, uanset hvor A måtte søge præsteembede, bestod en væsentlig risiko for, at der ville opstå samarbejdsproblemer som dem, der i 1982 havde ført til A's afskedigelse fra en præstestilling i folkekirken.

Henstillet til kirkeministeriet at undergive en eventuel ny ansøgning fra A om præstestilling i folkekirken en selvstændig, fornyet realitetsbehandling.

(J. nr. 1985-409-72).

A klagede over, at kirkeministeriet i en afgørelse af 13. marts 1985 havde meddelt ham, at ministeriet ikke så sig i stand til at tage hans ansøgning om en stilling som sognepræst i X pastorat i betragtning. Om begrundelsen herfor henviste ministeriet til sin skrivelse af 24. januar 1985 til B angående dannelse af en valgmenighed med A som præst. Under henvisning til skrivelsens sidste afsnit »skønner ministeriet ikke, at forudsætningerne er til stede for (A's) genansættelse som præst i folkekirken«.

Det fremgik af kirkeministeriets skrivelse af 24. januar 1985 til B, at han den 23. maj 1984 havde en samtale med den daværende kirkeminister, »hvorunder det blev stillet i udsigt, at omstændighederne i forbindelse med (A's) afskedigelse i 1982 som præst ved (Y) kirke ikke ville stille sig i vejen for en stadfæstelse som valgmenighedspræst under forudsætning af, at (A) afgørende havde ændret holdning med hensyn til de forhold, som førte til (A's) afskedigelse«.

I de to sidste afsnit i kirkeministeriets skrivelse af 24. januar 1985 til B var der henvist til bestemmelser i lov af 24. maj 1972 om valgmenigheder og til indhentede oplysninger fra biskoppen over Københavns stift. Afsnittene indeholdt følgende:

»Efter bestemmelserne i (lovens) § 2, jfr. § 14, er det endvidere en betingelse for valgmenighedens anerkendelse, at ansøgningen herom er vedlagt erklæring fra en person, der opfylder betingelserne for ansættelse som præst i folkekirken, om, at vedkommende er villig til at modtage stadfæstelse som præst for valgmenigheden.

De af biskoppen givne oplysninger i erklæringen af 4. december 1984 har afgørende ændret de forudsætninger, som ministeriet havde for samtalen den 23. maj 1984. Den af biskoppen fremhævede dåbspraksis i ansøgerkredsen, (A's) ansvar herfor og kredsens isolation viser tilstrækkeligt klart, at der ikke hos (A) er indtrådt det forudsatte afgørende holdningsskifte i forhold til den praksis, der medførte (A's) afsked som præst i folkekirken i 1982. Betingelserne for (A's) genansættelse som præst i folkekirken er derfor ikke til stede, og vil følgelig ikke kunne stadfæstes som præst for valgmenigheden.«

I erklæringen af 4. december 1984 udtalte biskoppen bl.a. følgende:

»Med hensyn til kredsens ansøgning om stadfæstelse som valgmenighed samt om stadfæstelse af (A) som valgmenighedspræst skal jeg udtale, at vedlagte redegørelse fra (A) er ganske utilfredsstillende, fordi den ikke rummer nogen som helst forklaring på forholdet mellem (A's) dåbsteologi på den ene side og det faktum på den anden side, at der i den kreds, som ønsker at danne valgmenighed, og som ønsker (A) som valgmenighedspræst, er over 10 udøbte børn. Det er min bestemte overbevisning, at forhalingen af disse børns dåb har (A) et klart ansvar for. Denne forhaling er udtryk for, at (A) er i uoverensstemmelse med folkekirkens dåbspraksis trods al korrekt dåbsteologi. Dette forhold er så graverende og så fundamentalt,

at jeg må fastholde, at jeg ikke kan føre tilsyn med (A), dersom (A) under en eller anden form skulle opnå stadfæstelse som valgmenighedspræst i Københavns stift.

...

Jeg må finde, at forhalingen af dåbshandlingen har en klar funktion i den fortsatte åndelige styring af gruppen...«

Ombudsmanden havde den 11. juni 1985 et møde med kontorchef Bagger, kirkeministeriet. Referatet af mødet, som har været forelagt kirkeministeriet, indeholder følgende:

»Kontorchef Bagger oplyste, at begrundelsen for afgørelsen af 13. marts 1985 er, at ministeriet ikke finder, at der er rimelig sikkerhed for, at de forhold, der førte til (A's) afskedigelse i 1982, ikke vil komme til at foreligge igen i tilfælde af (A's) genansættelse i folkekirken. (A's) afskedigelse var begrundet i tjenesteforseeelser, der havde haft dybtgående skadevirkninger for det kirkelige liv i (Y) sogn. Det er kirkeministeriets opfattelse, at der ved (A's) genansættelse som præst i et hvilket som helst sogn vil være risiko for, at (A) begår tjenesteforseeelser af tilsvarende karakter.

Efter ministeriets opfattelse var de tjenesteforseeelser, der i 1982 dannede grundlag for (A's) afskedigelse, forårsaget af nogle særlige holdninger hos (A). Ministeriet finder ikke, at (A) har godtgjort, at (A) siden på afgørende vis har ændret disse holdninger. Ministeriet har herved navnlig henvist til, at den af biskoppen fremhævede aktuelle dåbspraksis i (A's) kreds viser, at der ikke er indtrådt et afgørende holdningsskifte siden afskedigelsen i 1982.

Henvisningen til dåbspraksis i (A's) kreds er alene foretaget for at underbygge ministeriets formodning om det manglende holdningsskifte. Der ligger således ikke i henvisningen en kritik af dåbspraksis, som i sig selv er indgået i begrundelsen for ministeriets afgørelse af 13. marts 1985.

Det er endvidere indgået som et element i kirkeministeriets afgørelse af 13. marts 1985, at en godkendelse af (A) som ansøger til stillinger som præst i folkekirken vil have den konsekvens, at (A) kan opnå stadfæstelse som valgmenighedspræst i (Y) sogn, og at ministeriet under hensyn til den tidligere sag om (A's) afskedigelse fra en stilling som præst i (Y) sogn vil være meget betænkelig ved en sådan stadfæstelse.«

I en udtalelse af 4. oktober 1985 uddybede ministeriet de synspunkter, som kontorchef Bagger fremsatte på mødet den 11. juni 1985:

Ministeriet bemærkede bl.a., at bestemmelsen i valgmenighedslovens § 2 efter ministeriets opfattelse må forstås således, at en person, der opfylder betingelserne for ansættelse som præst i folkekirken, herunder vandelskrav, ikke kan nægtes stadfæstet som valgmenighedens præst.

Endvidere bemærkede ministeriet, at ved vurderingen af, om A opfylder forudsætningerne i tjenestemandslovens § 10 for på ny at blive ansat i en præstestilling i folkekirken, må medinddrages risikoen for, at A »vil tilsidesætte de regler, der gælder for varetagelse af præstestilling, på lignende måde, som førte til (A's) afskedigelse af disciplinære grunde«.

Ministeriet havde lagt afgørende vægt på oplysningerne om udskydelse af barnedåb i kredsen omkring A. Det var konfrontationen mellem kredsen og den øvrige del af sognemenigheden - som var fremkaldt ved A's adfærd - der i sin tid havde dannet grundlag for tjenestemandssagen, og ministeriet fandt, at »den indstilling, der gav kredsen en særlig stilling i (A's) arbejde, synes fortsat i den holdning til dåben, som kredsen har lagt for dagen, og som man må formode deles af (A)«.

Det var herefter ministeriets opfattelse, »at der er så stor en risiko for, at (A's) virke i en præstestilling vil føre til en splittelse af menigheden på grund af manglende forpligtethed på menigheden som helhed, at man ikke har fundet det forsvarligt at tage (A's) ansøgning ... i betragtning«. Ministeriet bemærkede i tilslutning hertil, at man ikke finder, at A havde udvist tilstrækkelig forståelse for de grunde, som i 1982 førte til, at han blev afskediget.

Kirkeministeriet havde på den baggrund »skønnet det overflødigt i sin vurdering at medinddrage spørgsmålet, om de af biskoppen anførte forhold er forenelige med folkekirkens bekendelsesgrundlag, således at (A) allerede af den grund skulle være forhindret i at opnå præstestilling i folkekirken«.

På et møde den 24. marts 1987, som jeg havde med Københavns biskop og kirkeministeriet, forklarede kontorchef Bagger bl.a., at ministeriet havde forstået biskoppens bemærkning i erklæringen af 4. december 1984 om, at A var i uoverensstemmelse med folkekirkens dåbspraksis således, at der ikke var tale om nogen vurdering af A's bekendelsesmæssige standpunkt i forhold til folkekirkens lære, men om en mere almen vurdering af A's og kredsens adfærd i sagen.

Forhørslederens beretning af 18. maj 1982 i den tjenestlige undersøgelse, der dannede grundlag for A's afskedigelse fra stillingen som residerende kapellan ved Y kirke, indeholdt i afsnit I. A. en nærmere redegørelse for kommissoriet for undersøgelsen. I forhold til kirkeministeriets oprindelige anmodning om en undersøgelse af, »om (A's) embedsførelse og adfærd i og uden for stillingen er i overensstemmelse med, hvad der må kræves af en præst i folkekirken«, blev kommissoriet efter forslag fra kammeradvokaten begrænset og præciseret således, at bl.a. spørgsmålet, »om (A's) embedsførelse er i overensstemmelse med folkekirkens lære«, blev holdt helt uden for undersøgelsen.

Forhørslederens konklusion indeholdt bl.a. følgende:

»For så vidt angår de øvrige klagepunkter, det vil sige ... om virket i (A's) særlige karismatiske kreds, ... om de deraf følgende alvorlige uoverensstemmelser med andre og ... om mulighederne for en genoptagelse af det nødvendige samarbejde, *har disse en sådan indbyrdes sammenhæng, at spørgsmålet om deres karakter af tjenesteforseelser til en vis grad må vurderes samlet.*

Vedørende forholdene (om (A's) virke i kredsen) skal jeg bemærke, at (A's) kreds, efter hvad der er oplyst om dens etablering og virke som karismatisk fællesskab i (Y) sogn, må anses for at have en meget nær tilknytning til (A's) stilling som præst i sognet, og at kredsens forhold derfor med rette har været inddraget under undersøgelsen. I det omfang, hvori der er konstateret kritisable forhold inden for kredsen, og disse har kunnet tilregnes (A) i egenskab af præst og åndelig leder af den, vil forholdene derfor også kunne bedømmes som tjenesteforseelser.

Forholdene vedrørende (A's hustrus) deltagelse i den praktiske opbygning af kredsen gennem oprettelse af kollektiver og påståede deltagelse i (A's) øvrige gerning har ikke kunnet begrunde kritik af (A).

For så vidt angår det alvorlige klagepunkt om *den åndelige styring* inden for kredsen, skal jeg ... udtale, at (A) har forholdt sig på en måde, der må anses for uforenelig med hans stilling, derved at han har inspireret til og deltaget i samt iøvrigt i det hele tolereret den udvikling inden for hans kreds, som med (A's hustrus) særlige oplevelser og hendes påståede særlige evner som åndeligt grundlag og med den profetiske tjeneste, som man lod sig lede af, har medført, at der i et ikke ubetydeligt omfang har fundet en åndelig styring sted af deltagerne.

Vedrørende de ... omhandlede uoverensstemmelser med andre skal jeg først omtale de konstaterede tilfælde af deltagernes *afbrydelse af forbindelsen til deres familie*, idet dette spørgsmål er beslægtet med spørgsmålet om åndelig styring inden for kredsen, dog at ofrene her har været personer, der ikke som kredsens deltagere kan siges på forhånd at have akcepteret kredsens særlige åndelige grundlag med de skadevirkninger, der måtte følge deraf. Jeg har allerede ... udtalt, at det ikke kan være acceptabelt, at en præst i folkekirken ikke blot godkender, men endog til en vis grad aktivt medvirker til brud med familien som middel til fremme af en særlig religiøs retning.

Det forhold, at (A) og den resterende del af hans kreds har brudt med alle andre karismatikere her i landet, indebærer ikke nogen tjenesteforseelse. (A's) afbrydelse af samarbejdet med lederne af sognets ungdomsarbejde kan heller ikke isoleret set anses for nogen tjenesteforseelse, da der næppe foreligger nogen pligt til deltagelse i dette arbejde.

Derimod må det anses for uomgængelig nødvendigt for en præst, at han kan opretholde i det mindste et tåleligt samarbejde med såvel andre præster ved embedet som med menighedsrådet og ligeledes med menigheden eller i hvert fald en betydelig del af denne, og præsten må have pligt til efter evne at bidrage til et sådant samarbejde.

Da der mellem på den ene side (A) og hans kreds og på den anden side såvel menighedsrådet som sognepræsten og alle andre, der tager del i det kirkelige liv i sognet, foreligger en så fastlåst konfrontation, at et samarbejde næppe vil kunne genoptages, og da denne tilstand i alt væsentligt er forårsaget af (A) i forbindelse med den konstaterede særlige udvikling inden for hans karismatiske kreds, må *dette sammenbrud i det nødvendige samarbejde utvivlsomt anses for en tjenesteforlse fra (A's) side.*«

I udtalelsen af 4. oktober 1985 henviste kirkeministeriet til, at ministeriet i sin afskedigelsesskrivelse af 5. juli 1982 til A havde anført, at det ved den tjenstlige undersøgelse var godtgjort, »at den fastlåste konfrontation, som er konstateret mellem på den ene side Dem og den særlige kreds, der har samlet sig om Dem, og på den anden side menighedsrådet, sognepræsten og de øvrige kirkelige kredse i sognet, i alt væsentligt skyldes den stedfundne udvikling inden for Deres kreds, for hvilken De er medansvarlig«, og »at De har deltaget i og accepteret en udvikling, der har ført til en åndelig styring bl.a. gennem profetier af deltagere i den særlige kreds omkring Dem«.

I en skrivelse til A udtalte jeg følgende:

»Der findes ikke generelle regler om, i hvilket omfang præster, der er afskediget af disciplinære grunde, senere kan genansættes i folkekirken, jfr. Roesen: Dansk Kirkeret 1976, s. 169.

I grundlaget for kirkeministeriets og biskoppens afgørelse af, hvorvidt De opfylder betingelserne for (gen-)ansættelse som præst i folkekirken, er navnlig indgået vurderinger af risikoen for, at der ved Deres genansættelse i folkekirken vil opstå samarbejdsvanskeligheder svarende til dem, der i 1982 førte til Deres afskedigelse.

Generelt kan det ikke give mig anledning til bemærkninger, at dette kriterium anvendes ved vurderingen af, om der kan ske genansættelse som præst i folkekirken. I sammenhæng hermed vil også spørgsmål om ansøgerens overensstemmelse med folkekirkens lære kunne indgå i vurderingen; det bemærkes herved, at jeg efter instruks for folketingets ombudsmand, § 2, stk. 2, ikke kan tage stilling til spørgsmål, der direkte eller indirekte vedrører folkekirkens lære.

Det fremgår af sagen, at det er biskoppens og ministeriets opfattelse, at en væsentlig årsag til de samarbejdsvanskeligheder, der i 1982 førte til Deres afsked, var nogle særlige holdninger hos Dem. Efter myndighedernes opfattelse er dåbspraksis i kredsen omkring Dem udtryk for, at De ikke siden har ændret disse holdninger.

Kirkeministeriet har ifølge skrivelsen af 4. oktober 1985 lagt afgørende vægt på oplysningerne om udskydelse af barnedåb i kredsen omkring Dem. Det er biskoppens opfattelse, at De har et sådant ansvar for denne forhaling af børnenes dåb, at De er i »uoverensstemmelse med folkekirkens dåbspraksis trods alt korrekt dåbsteologi«. Ministeriet har efter det over for mig oplyste tillagt det anførte betydning alene som et led i en vurdering på tjenstemandsretligt grundlag.

Ved den tjenstlige undersøgelse, som førte til Deres afskedigelse i 1982, blev det ikke nærmere undersøgt eller vurderet, hvorvidt årsagen til de konstaterede samarbejdsvanskeligheder bundede i opfattelser, som havde bragt Dem i modstrid med folkekirkens bekendelsesgrundlag. Det blev udtrykkeligt besluttet, at spørgsmålet om Deres embedsførelses overensstemmelse med folkekirkens lære skulle holdes helt uden for den tjenstlige undersøgelse.

Jeg må derfor betragte det materiale, der dannede grundlag for kirkeministeriets afgørelse af 13. marts 1985 - og den herved foretagne risikovurdering - som i det væsentlige knyttet til de særlige forhold, der udviklede sig i (Y) sogn.

Der kan efter min opfattelse næppe på dette grundlag alene sluttet noget om, hvorvidt tilsvarende problemer vil opstå andre steder i landet.

Det er på denne baggrund min opfattelse, at kirkeministeriet ikke på det foreliggende grundlag har haft tilstrækkelig støtte for at antage, at der, uanset hvor De måtte søge embede, består en væsentlig risiko for, at der vil opstå samarbejdsproblemer som dem, der førte til Deres afskedigelse fra præstestillingen i (Y) sogn.

Jeg har gjort kirkeministeriet bekendt med min opfattelse.

Jeg har samtidig hermed henstillet til kirkeministeriet at undergive en eventuel ny ansøgning fra Dem om præstestilling i folkekirken en selvstændig, fornyet realitetsbehandling - eventuelt efter indhentelse af en uddybende erklæring fra biskoppen - under hensyntagen til de synspunkter, jeg har omtalt ovenfor.«

Supplerende oplysninger om sagen

I skrivelse af 23. april 1987 meddelte Kirkeministeriet mig, at ministeriet så fuldstændigt, som det havde været muligt, havde givet udtryk for ministeriets begrundelse for at afvise A's ansøgning, og at nye momenter ikke kunne føjes hertil.

Kirkeministeriet henviste til en fornyet udtalelse fra biskoppen over Københavns Stift, som fortsat ikke fandt at kunne give kollats til A. Baggrunden herfor var, at den holdning til dåben, som A havde lagt for dagen, udsprang af en forståelse af dåben, der ikke var i overensstemmelse med den danske folkekirkes bekendelse, idet det af denne fremgår, at dåben er et nådesmiddel og en nødvendighed for frelsen.